

17. Бугайчук К. Л. Адміністративні проступки: сутність та організаційно-правові заходи їх профілактики : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.07 / Бугайчук Костянтин Леонідович. — Харків, 2002. — 243 с.

18. Доброрез І. О. кримінологічна характеристика та попередження незаконного виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту (за матеріалами АРК) : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.08 / Доброрез Ігор Олександрович. — Харків, 2005. — 242 с.

19. Негодченко В. О. Діяльність органів внутрішніх справ щодо попередження злочинів у сучасних умовах : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.08 / негодченко Вадим Олександрович. — Харків, 2003. — 219 с.

20. Балагая А.Б. Криминологические особенности женской преступности в Украине : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.08 / Балагая Алла Борисовна. — Харьков, 2000. — 202 с.

УДК 35.086.2:351.743.5.:343.352

Єрмоленко І. Я., здобувач кафедри
адміністративної діяльності НАВС

Поняття та ознаки адміністративної відповідальності працівників ОВС за корупційні правопорушення

Проаналізовано чинне законодавство та доктрина адміністративно-деліктного права у контексті характеристики адміністративної відповідальності працівників ОВС за корупційні правопорушення. Під час дослідження визначено поняття, загальні і спеціальні ознаки адміністративної відповідальності працівників ОВС за корупційні правопорушення.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, корупційне правопорушення, працівник ОВС.

Проанализировано действующее законодательство и доктрина административно-деликтного права в контексте характеристики административной ответственности работников ОВД за коррупционные правонарушения. В ходе исследования определено понятие, общие и специальные признаки административной ответственности работников ОВД за коррупционные правонарушения.

Ключевые слова: административная ответственность, коррупционное правонарушение, работник ОВД.

Analysis of existing legislation and the doctrine of administrative and tort law in the context of the characteristics of the administrative responsibility of police officers for corruption. During the study, the concepts, general and special features of the administrative responsibility of police officers for corruption.

Key words: administrative responsibility, corruption offense, police officers.

Постановка проблеми. Головним завданням правоохоронних органів було і залишається захист прав і свобод людини та громадянина, усіх членів суспільства, з метою забезпечення правопорядку за допомогою застосування різноманітних адміністративних стягнень. За таких умов виникають випадки, коли правопорушники намагаються уникнути юридичної відповідальності шляхом налагодження “довірливих відносин” з працівниками ОВС. Саме тому існує об’єктивна потреба в законодавчому забезпеченні реагування держави на правопорушення, що вчиняються також і працівниками ОВС для корекції аналогічної протиправної поведінки в майбутньому.

Стан дослідження. Адміністративно-правова характеристика відповідальності

працівників ОВС за вчинення корупційних правопорушень є важливим напрямом наукового дослідження. Зокрема, питанням відповідальності працівників ОВС за вчинення адміністративних корупційних правопорушень приділяли увагу такі відомі науковці, як О. Ю. Дрозд, Р. А. Калужний, В. К. Колпаков, С. Ф. Константинов, О. В. Копан, С. А. Шепетько та ін. У зв'язку з тим, що протягом незначного часу знову були внесені до чинного адміністративно-деліктного законодавства дана проблема потребує доопрацювання. Крім того, досі в доктрині адміністративного права тривають дискусії з приводу визначення поняття та ознак даного виду відповідальності. Все вищезазначене обумовлює **мету** даної статті — визначити поняття та ознаки адміністративної відповідальності працівників ОВС за вчинення корупційних правопорушень.

Виклад основного матеріалу. Слід зазначити, що до загальних ознак адміністративної відповідальності працівників ОВС за вчинення корупційних правопорушень, які відрізняють її від інших видів юридичної відповідальності можна віднести наступні:

1. Адміністративна відповідальність виступає, з одного боку, як необхідний елемент механізму публічного адміністрування, а з іншого — засобом охорони важливих суспільних відносин.

2. Адміністративна відповідальність є однією із форм державного примусу. У випадку притягнення працівника ОВС до такої відповідальності за вчинення адміністративного корупційного правопорушення, винні особи притягаються саме суддями районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів та останні примушують правопорушника виконати приписи адміністративно-правової норми щодо позбавлення його певних матеріальних благ і поновлення порушених правовідносин.

3. Адміністративна відповідальність полягає у тому, що суспільство критично оцінює (засуджує) протиправну поведінку працівника ОВС. Така критична оцінка реалізується шляхом прийняття офіційного правозастосовного акту, який видається суддею районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду на підставі чинного закону про адміністративну відповідальність та від імені держави.

4. Адміністративна відповідальність настає за вчинення працівником ОВС корупційного правопорушення. Сьогодні до адміністративних корупційних правопорушень відносять наступні діяння: 1) порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення посади з іншими видами діяльності (ст. 172-4 КУпАП); 2) порушення встановлених законом обмежень щодо одержання дарунка (пожертви) (ст. 172-5 КУпАП); 3) порушення вимог фінансового контролю (ст. 172-6 КУпАП); 4) порушення вимог щодо повідомлення про конфлікт інтересів (ст. 172-7 КУпАП); 5) незаконне використання інформації, що стала відомою у зв'язку з виконанням службових повноважень (ст. 172-8 КУпАП); 6) невжиття заходів щодо протидії корупції (ст. 172-9 КУпАП) [1].

5. Мета адміністративної відповідальності полягає: 1) у вихованні працівника ОВС в дусі додержання законів, поваги до правил співжиття; 2) запобігання здійснення нових корупційних правопорушень.

6. Адміністративна відповідальність здійснюється в межах захисних правовідносин, характерною особливістю яких є суб'єктний склад (посадові особи ОВС, Служби безпеки України, органів доходів і зборів України, органів управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, прокурор або уповноважена ним особа з числа працівників прокуратури, судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів) та юридичний факт — вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. ст. 172-4, 172-5, 172-6, 172-7, 172-8, 172-9 КУпАП [1].

7. Адміністративна відповідальність полягає в застосуванні до винних адміністративних стягнень. У ст. 23 КУпАП зазначено, що адміністративне стягнення – це міра відповідальності і застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами [1].

8. Право притягнення працівників ОВС до адміністративної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень надано багатьом суб'єктам, серед яких органи державної виконавчої влади, суди (ст. 213 КУпАП). Зокрема, відповідно до ст. 255 КУпАП, у справах про адміністративні правопорушення, що розглядаються органами, зазначеними в статтях 218 – 221 цього Кодексу, протоколи про правопорушення мають право складати щодо статей 172-4 – 172-9 КУпАП, уповноважені на те посадові особи: органів внутрішніх справ; органів Служби безпеки України; органів доходів і зборів; органів управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України (про правопорушення, вчинені військовослужбовцями, військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів, а також працівниками Збройних Сил України під час виконання ними службових обов'язків; прокурор або уповноважена ним особа з числа працівників прокуратури. Крім того, відповідно до ст. 221 КУпАП, судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів розглядають справи про адміністративні правопорушення, передбачені ст. ст. 172-4 – 172-9 КУпАП [1].

9. Адміністративна відповідальність реалізується у певному (особливому) процесуальному порядку застосування адміністративних стягнень та заходів впливу на працівників ОВС. Такий процесуальний порядок забезпечує відповідні гарантії щодо законності притягнення працівника ОВС до адміністративної відповідальності та поновлення порушених прав.

Крім того, процес притягнення до адміністративної відповідальності, на відміну від кримінальної відповідальності, характеризується процесуальною економією. Це є виправданим і необхідним. Але така економія повинна бути розумною, тобто, створюючи відповідні гарантії для зацікавлених осіб, “адміністративно-процесуальне” законодавство повинно запобігати тяганні та сприяти швидкому й динамічному провадженню у справах, пов'язаних із вчиненням адміністративних правопорушень [2, с. 85].

10. Адміністративна відповідальність врегульована нормами адміністративно-деліктного права, котрі містять вичерпні переліки корупційних правопорушень, адміністративних стягнень і суддів, уповноважених їх застосувати, детально регулюють цей вид провадження і у своїй сутності складають нормативну основу адміністративної відповідальності.

11. Під час притягнення працівників ОВС до адміністративної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень складаються своєрідні правовідносини між органами (посадовими особами), судами, що її застосовують, та правопорушниками, причому в таких адміністративно-деліктних правовідносинах немає елементів службового підпорядкування.

12. Застосування адміністративного стягнення не спричиняє судимості. Зокрема, судимість – це певний правовий стан особи, зумовлений обвинувальним вироком, яким за вчинений нею злочин призначається покарання і настають у зв'язку з цим відповідні правообмеження.

Слід зазначити, що крім загальних ознак адміністративної відповідальності праців-

ників ОВС за вчинення корупційних правопорушень, можна виділити спеціальні ознаки. Зокрема, до спеціальних ознак адміністративної відповідальності працівників ОВС за вчинення корупційних правопорушень належать наступні:

1. До адміністративної відповідальності притягаються тільки ті особи, які мають адміністративно-правовий статус працівника ОВС.

Зокрема, як зазначається в науковій літературі, адміністративно-правовий статус працівника ОВС характеризується такими рисами: є єдиним, адже базується на Законі України “Про міліцію”; має визначену правосуб’єктність, що складається з трьох взаємопов’язаних чинників: 1) полягає в здійсненні таких дій, як прийняття на службу в органи внутрішніх справ, проходження першопочаткової підготовки, прийняття присяги, допуску до самостійної роботи; 2) у можливості виконувати обов’язки; 3) в наявності прав у цій сфері [3, с. 9].

У зв’язку з цим, варто зазначити, що суб’єктом адміністративного корупційного правопорушення буде особа рядового і начальницького складу ОВС. Так, як зазначається в юридичній літературі, до особового складу ОВС відносяться особи рядового і начальницького складу, які перебувають у кадрах МВС України і, яким присвоєно спеціальні звання міліції, встановлені законодавством. Спеціальні звання рядового і начальницького складу міліції присвоюються особам, прийнятим на службу, з урахуванням їх особистих якостей, спеціальної або військової освіти, підготовки, службового досвіду та інших умов, передбачених Положенням про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ [4, с. 166].

Крім того, особи начальницького і рядового складу мають формений одяг і знаки розрізнення. Особовому складу видається службове посвідчення, яке є офіційним документом, що засвідчує спеціальне звання та посаду, на якій перебуває працівник міліції, підтверджує встановлені Законом України “Про міліцію” та іншими нормативними актами України повноваження посадової особи ОВС. Посвідчення працівника міліції повинні відповідати зразку, встановленому МВС України, мати відповідні серію та номер [4, с. 167].

Знаками розрізнення за спеціальними званнями начальницького і рядового складу є погони. Опис і зразки (малюнки) погонів начальницького і рядового складу міліції затверджуються Кабінетом Міністрів України, зокрема Постановою Кабінету Міністрів України “Про формений одяг працівників міліції” [5].

Інші знаки розрізнення начальницького і рядового складу міліції, а також правила носіння знаків розрізнення на обмундируванні встановлюються МВС України, зокрема наказом МВС України від 24 травня 2002 р. № 535 “Про затвердження правил носіння форменого одягу та знаків розрізнення особами начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ, військовослужбовцями спеціальних моторизованих військових частин міліції внутрішніх військ МВС України” [4, с. 167].

2. До осіб рядового і начальницького складу за вчинення адміністративних корупційних правопорушень не можуть бути застосовані такі види адміністративних стягнень, як громадські роботи, виправні роботи та адміністративний арешт, а тільки штраф та конфіскація. Так, за вчинення адміністративного корупційного правопорушення на працівника ОВС може бути накладений штраф у розмірі від десяти (170 грн) до двохсот (3400 грн) неоподаткованих мінімумів доходів громадян в залежності від санкції конкретної адміністративно-деліктної норми [1].

Крім того, за вчинення адміністративного корупційного правопорушення

передбачено наступне: конфіскація отриманого доходу від підприємницької діяльності чи винагороди від роботи за сумісництвом (ст. 172-4 КУпАП); 2) конфіскація отриманого дарунка (пожертви) (ст. 172-5 КУпАП).

3. Під час притягнення працівників ОВС до адміністративної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень до них можуть застосовуватися додаткові заходи дисциплінарного впливу. При цьому, для застосування заходів дисциплінарного впливу на особу треба, щоб було відкрито провадження у справах про адміністративні корупційні правопорушення, адже відповідальність за Дисциплінарним статутом настає у чітко визначених законом випадках. Зокрема, відповідно до ст. 17 Закону України “Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ”, особа рядового або начальницького складу, стосовно якої складено протокол про корупційне адміністративне правопорушення, може бути відсторонена керівником відповідного органу внутрішніх справ від виконання службових повноважень до закінчення розгляду справи судом [6].

Крім того, відповідно до положень ст. 14 Закону України “Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ”, з метою виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню корупційного правопорушення, за поданням спеціально уповноваженого суб’єкта у сфері протидії корупції за рішенням начальника органу, який має право приймати або звільняти із служби особу, яка вчинила таке правопорушення, проводиться службове розслідування [6].

Також у випадку притягнення працівника ОВС до адміністративної відповідальності за вчинення корупційного правопорушення, може бути розглянуте питання про звільнення працівника із займаної посади. Так, відповідно до ст. 13 Закону України “Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ”, такі дисциплінарні стягнення, як звільнення з органів внутрішніх справ, звільнення з посади, пониження в спеціальному званні на один ступінь, накладаються начальниками, яким надано право прийняття на службу до органів внутрішніх справ, призначення на посаду, присвоєння спеціального звання [6].

4. Притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення корупційного адміністративного правопорушення призводить до внесення відомостей про такого працівника ОВС до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення. Зокрема, відповідно до ч. 2 ст. 21 Закону України “Про засади запобігання і протидії корупції”, відомості про осіб, яких притягнуто до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень, крім відомостей про особовий склад органів, що провадять оперативно-розшукову або розвідувальну чи контррозвідувальну діяльність, вносяться до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення, що формується та ведеться Міністерством юстиції України. Відомості про осіб, яких притягнуто до адміністративної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень, вносяться до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення, протягом трьох робочих днів з дня надходження з Державної судової адміністрації України до Міністерства юстиції України електронної копії рішення суду, яке набрало законної сили, з Єдиного державного реєстру судових рішень [7].

Таким чином, можна дійти висновку, що адміністративна відповідальність працівника ОВС за вчинення корупційного правопорушення характеризується особливим адміністративно-правовим статусом такої особи, а також обов’язком цієї особи зазнати позбавлень майнового характеру і додаткових заходів дисциплінарного впливу, що призводить до внесення відомостей про неї до Єдиного державного реєстру осіб, які

вчинили корупційні правопорушення, з метою попередження вчинення нею у майбутньому нових правопорушень.

Висновки. Адміністративна відповідальність працівників ОВС за вчинення корупційних правопорушень — це різновид юридичної відповідальності, що настає у зв'язку із примусовим виконанням працівником ОВС застосованих до нього заходів адміністративного стягнення у порядку, встановленому чинним законодавством за вчинення корупційного правопорушення, передбаченого ст. ст. 172-4 — 172-9 КУпАП.

До спеціальних ознак адміністративної відповідальності працівників ОВС за вчинення корупційних правопорушень належать наступні: 1) до адміністративної відповідальності притягаються тільки ті особи, які мають адміністративно-правовий статус працівника ОВС; 2) до осіб рядового і начальницького складу за вчинення адміністративних корупційних правопорушень не можуть бути застосовані такі види адміністративних стягнень, як громадські роботи, виправні роботи та адміністративний арешт, а тільки штраф та конфіскація; 3) під час притягнення працівників ОВС до адміністративної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень до них можуть застосовуватися додаткові заходи дисциплінарного впливу; 4) притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення корупційного адміністративного правопорушення призводить до внесення відомостей про такого працівника ОВС до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення : прийм. 7 груд. 1984 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. — 1984. — Додаток до № 51. — Ст. 1122.
2. Співвідношення адміністративної відповідальності з іншими заходами адміністративного примусу [Текст] : монографія / [Ю. В. Дрозд, О. Ю. Дрозд, С. М. Рогозін, С. А. Шелетько, О. М. Юрченко]. — К. : "МП Леся", 2013 — 233 с.
3. Дьомін І. А. Адміністративно-правові засади запобігання та протидії корупції міліцією України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / І. А. Дьомін ; Відкритий міжнар. ун-т розв. людини "Україна". — К., 2011. — 16 с.
4. Коментар Закону України «Про міліцію» : науково-практичний посібник / [Чернєй В. В., Константинов С. Ф., Братель С. Г. та ін.]; під заг. ред. В. В. Коваленка. — [2-е вид.]. — К. : ПП «Дірект Лайн», 2013. — 256 с.
5. Про формений одяг працівників міліції : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 серп. 2013 р. № 594 // Офіційний вісник України. — 2013. — № 68. — Ст. 2465.
6. Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ : Закон України від 22 лют. 2006 р. № 3460-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 29. — Ст. 245.
7. Про засади запобігання і протидії корупції : Закон України від 7 квіт. 2011 р. № 3206-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 40. — Ст. 404.